

Sygn. akt I AGa 115/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 października 2022 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Małgorzata Zwierzyńska
Protokolant:	stażysta Sandra Speck

po rozpoznaniu w dniu 20 października 2022 r. w Gdańsku

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W.

przeciwko B. J.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Toruniu

z dnia 15 marca 2022 r. sygn. akt VI GC 15/20

I. zmienia zaskarżony wyrok:

1. w punkcie 1 (pierwszym) w ten sposób, że oddala powództwo;
2. w punkcie 3 (trzecim) w ten sposób, że zasądza od powoda na rzecz pozwanej kwotę 10.817 zł (dziesięć tysięcy osiemset siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania;

II. zasądza od powoda na rzecz pozwanej kwotę 10.817 zł (dziesięć tysięcy osiemset siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego;

III. zasądza od powoda na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Toruniu kwotę 16.612 zł (szesnaście tysięcy sześćset dwanaście złotych) tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych.

SSA Małgorzata Zwierzyńska

Sygn. akt I AGa 115/22

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 15 marca 2022 r. Sąd Okręgowy w Toruniu w sprawie z powództwa (...) sp. z o.o. w W. (poprzednio (...) sp. z o.o. w W.) przeciwko B. J. o zapłatę zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 332.234,86 zł z odsetkami

ustawowymi za opóźnienie od dnia 23 kwietnia 2020 r. do dnia zapłaty, oddalając powództwo w pozostałej części. W przedmiocie kosztów postępowania Sąd zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 27.429,00 zł .

Jak ustalił Sąd a quo, w dniu 13 września 2010 r. powód zawarł ze spółką (...) Sp. z o.o. z siedzibą w T., w imieniu i na rzecz której działała pozwana B. J. jako prezes zarządu, umowę o współpracy, na podstawie której powód jako Agencja Pracy Tymczasowej, kierował do prowadzonej przez pozwaną spółki (...) sp. z o.o. jako pracodawcy użytkownika, do pracy pracowników tymczasowych (§ 1 umowy). Zgodnie z treścią umowy o współpracy, za świadczenie usług stanowiących przedmiot umowy określony w § 1, pracodawca użytkownik (spółka (...) sp. z o.o.) zobowiązał się zapłacić powodowi wynagrodzenie w związku z wykonywaniem pracy przez każdego pracownika tymczasowego skierowanego w danym okresie do pracodawcy użytkownika. Wysokość wynagrodzenia bez podatku VAT miała zostać ustalona na podstawie łącznej kwoty kosztów poniesionych przez (...) w związku z zatrudnieniem pracowników tymczasowych. Do części kosztów miała zostać doliczona prowizja (...) (powoda) w wysokości 11.7% stanowiąca iloczyn kwoty tych kosztów i wskaźnika procentowego. Wysokość przysługującego pracownikowi wynagrodzenia, o którym mowa w § 5 ust. 1 umowy (powyżej), stanowiącego podstawę obliczenia wynagrodzenia dla (...), miała zostać ustalona na podstawie ewidencji czasu pracy otrzymanych od pracodawcy użytkownika, zgodnie z § 3 ust. 3 umowy. Do wynagrodzenia, o którym mowa w § 5 ust. 1 umowy (powyżej), należało doliczyć podatek VAT, zgodnie z obowiązującymi przepisami. Termin płatności wynagrodzenia strony umowy ustaliły na 14 dni od dnia wystawienia faktury, na rachunek bankowy (...) wskazany w fakturze.

Pozwana pełniła w spółce (...) funkcję prezesa zarządu w okresie od 8 września 2010 r. do 19 kwietnia 2011 r. (wg odpisu z KRS), natomiast według jej zeznań i pisemnej rezygnacji pozwanej z tej funkcji – od 19 sierpnia 2010 r. do 11 marca 2011 r.

W dniu 2 lutego 2011 r. powód wystawił na rzecz (...) sp. z o.o. fakturę nr (...) na kwotę 362.234,86 zł brutto, z tytułu usługi świadczonej na rzecz tej spółki w styczniu 2011 r. Faktura ta stanowi tylko część zadłużenia (...) sp. z o.o. wobec powoda.

Od dnia 15 lutego 2011 r. spółka (...) sp. z o.o. przestała trwale spłacać swoje zobowiązania wobec (...) sp. z o.o. W dniu 10 marca 2011 r. pozwana wystosowała w imieniu (...) sp. z o.o. pismo do powoda z prośbą o rozłożenie należności wynikającej z dwóch zaległych faktur VAT, tj. za styczeń i luty 2011 r. – kwocie 801.032,79 zł, na raty. Od tamtej pory spółka (...) dokonała tylko jednej wpłaty, co miało miejsce w dniu 16 marca 2011 r., w kwocie 30.000,00 zł.

Według stanu na dzień 30 września 2009 r. Bank (...) S.A. posiadał w stosunku do spółki (...) sp. z o.o. wymagalną wierzytelność w kwocie 3.267.377,85 zł z tytułu umowy kredytu bankowego nr (...) z dnia 15 października 2008 r. W dniu 5 października 2009 r. Bank (...) S.A. wystawił wobec (...) sp. z o.o. bankowy tytuł egzekucyjny nr (...), zaopatrzonego następnie w klauzulę wykonalności na mocy postanowienia Sądu Rejonowego w Toruniu z dnia 14 października 2009 r., sygn. akt I Co 6032/09. Zgodnie z ww. tytułem wykonawczym, wierzytelność Banku (...) S.A. wobec (...) sp. z o.o. na dzień 5 października 2009 r. wynosiła 3.279.528,02 zł wraz z należnymi odsetkami w wysokości 1,5 – krotności obowiązującej stopy odsetek ustawowych w skali roku.

W grudniu 2010 r. Bank (...) S.A. w W., jako wierzyciel, zgłosił wniosek o ogłoszenie upadłości (...) sp. z o.o. O złożeniu tego wniosku pozwana dowiedziała się na przełomie stycznia – lutego 2011 r., o czym powiadomiła radę nadzorczą spółki. W dniu 20 czerwca 2011 r. Sąd Rejonowy – V Wydział Gospodarczy w Toruniu ogłosił upadłość spółki (...) sp. z o.o. na wniosek wierzyciela Banku (...) S.A. w W..

W dniu 1 sierpnia 2011 r. powód zgłosił do sądu upadłościowego swoją wierzytelność w łącznej kwocie 798.789,68 zł, w tym 771.032,79 zł z tytułu kapitału oraz 27.756,89 zł z tytułu odsetek ustawowych od niezapłaconych faktur. W zgłoszeniu tym zawarto również fakturę o numerze (...) na pozostałą do zapłaty z tej faktury kwotę 332.234,86 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 24 marca 2011 r. do dnia 20 czerwca 2011 r. w wysokości 13.844,64 zł. W dniu 11 kwietnia 2012 r. powód otrzymał informację od syndyka masy upadłości (...) sp. z o.o. o zaliczeniu swojej wierzytelności do IV. kategorii. W piśmie tym syndyk wskazał także, iż na obecnym etapie postępowania (opis i oszacowanie przedsiębiorstwa sporządzane przez biegłego rewidenta) nie jest możliwe udzielenie informacji, czy

zgłoszona przez (...) sp. z o.o. (poprzednik prawny powoda) wierzytelność może zostać zaspokojona. W piśmie z dnia 7 czerwca 2013 r. syndyk masy upadłości (...) sp. z o.o. poinformował pełnomocnika powoda m.in. o stanie postępowania upadłościowego (...) sp. z o.o. oraz o braku możliwości udzielenia informacji odnośnie zaspokojenia wierzycieli kategorii IV. do czasu przeprowadzenia likwidacji majątku upadłej spółki. W dniu 13 marca 2019 r. powód powziął informację o treści ostatecznego planu podziału funduszy masy upadłości spółki (...) sp. z o.o. oraz o tym, że wierzytelność, którą zgłosił do sądu w ramach prowadzonego postępowania upadłościowego z udziałem spółki (...) sp. z o.o., nie została do tego planu włączona, a w konsekwencji, że nie zostanie ona zaspokojona w postępowaniu upadłościowym spółki (...) sp. z o.o.

Wobec braku zaspokojenia wierzytelności powoda, w dniu 22 maja 2019 r. powód wystosował do pozwanej wezwanie do zapłaty zgłoszonej wierzytelności w kwocie 771.032,79 zł z tytułu należności głównej oraz w kwocie 27.756,89 zł z tytułu odsetek ustawowych, w terminie 7 dni od dnia otrzymania wezwania. Pozwana tego wezwania nie odebrała, wobec czego operator pocztowy zwrócił powodowi korespondencję zawierającą przedmiotowe wezwanie. Pozwana nie uregulowała należności.

Przed objęciem funkcji prezesa zarządu (...) sp. z o.o. pozwana nie sprawdziła dokumentów finansowych tej spółki. Wiedzę o trudnej sytuacji finansowej (...) sp. z o.o. i nieprawidłowościach w prowadzeniu księgowości spółki pozwana B. J. pozyskała we wrześniu 2010 r., pomimo tego nie złożyła wniosku o ogłoszenie upadłości spółki. Nieprawidłowości dotyczyły m.in. oszacowania stanów magazynowych, prowadzenia ksiąg i rachunkowości spółki. Pozwana wiedziała także o tym, że na dzień 31 grudnia 2009 r. spółka (...) sp. z o.o. odnotowała stratę rzędu 28.000.000,00 zł oraz że na koniec sierpnia 2010 r. strata narastająca wynosiła około 3.000.000,00 zł. Pozwana, mając świadomość braku możliwości regulowania zobowiązań zaciągniętych przez (...) sp. z o.o., kontynuowała zamawianie od powoda usług, pomimo złożenia przez Bank (...) S.A. wniosku o upadłość spółki (...) sp. z o.o., którą pozwana zarządzała. Stan wymagalnych i nieuregulowanych zobowiązań oraz stan majątkowy spółki (...) sp. z o.o. uzasadniał zgłoszenie wniosku o upadłość już przed grudniem 2010 r., albowiem spółka (...) sp. z o.o. popadła w stan niewypłacalności w sierpniu 2009 r.

Zgodnie ze sprawozdaniem finansowym (...) sp. z o.o. za okres od dnia 1 stycznia 2011 r. do dnia 19 czerwca 2011 r., sporządzonym przez biegłego rewidenta, w dokumentacji spółki istniał duży bałagan oraz występowały braki dokumentów, dotyczących wszystkich sfer działania jednostki, w tym także księgowo – finansowej. Bilans zamknięcia roku 2009 nie był tożsamy z bilansem otwarcia 2010 roku. Na wielu pozycjach brak było ciągłości i występowały inne salda. Różnica pomiędzy bilansem zamknięcia a bilansem otwarcia dla strony „Winien” wynosiła 26.329.559,37 zł, a strony „Ma” 2.701.986,36 zł. Strony „Winien” i „Ma” zestawienia wszystkich kont księgi głównej i ksiąg pomocniczych za rok 2010 były różne i wykazywały różnicę w wysokości 28.405.074,62 zł.

Za okres objęty sprawozdaniem finansowym w miarę kompletna była tylko dokumentacja za miesiące styczeń i luty 2011 rok. W miesiącu marcu występowały pojedyncze dokumenty i czasami brak było ciągłości numeracji dokumentów, przy braku pewności, że takie nie były wystawiane. Majątek jednostki był użytkowany przez (...) Sp. z o.o. i był zmieszany z majątkiem tej spółki, co w ocenie autora sprawozdania finansowego budziło obawy o możliwość pełnego wyodrębnienia tego majątku oraz mogło rodzić spory co do własności poszczególnych pozycji. Dodatkowo, pomiędzy spółkami odbywało się wiele różnorodnych operacji gospodarczych, w tym sprzedaż poszczególnych składników majątku. Występowały także wielokierunkowe przepływy środków pieniężnych oraz kompensaty wzajemnych należności i zobowiązań. Wszystko to, przy ww. brakach dokumentacji jednostki rodziło duże obawy co do istnienia poszczególnych składników majątku (...) sp. z o.o. oraz co do sprawowania kontroli nad tym majątkiem.

Postanowienie o zakończeniu postępowania upadłościowego w związku z wykonaniem ostatecznego planu podziału uprawomocniło się z dniem 23 maja 2019 r.

Zeznania pozwanej w ocenie Sądu a quo nie zasługiwały na uwzględnienie w zakresie, w jakim pozwana wskazała, iż jeszcze w 2010 roku nie miała podstaw do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości, gdyż nie miała odpowiednich

ku temu dokumentów oraz że nie wiedziała, jakie są rzeczywiste zobowiązania spółki. Ponadto Sąd Okręgowy nie dał wiary zeznaniom pozwanej co do tego, że pozwana nie wiedziała, iż zachodzi przesłanka do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości, ponieważ miała otrzymać dofinansowanie ze spółki (...) i nie wiedziała, jaki jest stan zapasów i w ogóle majątku, ani zobowiązań. Sąd Okręgowy wskazał na niespójność z tą częścią zeznań pozwanej, w której pozwana zeznała, że na koniec sierpnia 2010 r. (wówczas to pozwana była już prezesem zarządu spółki (...) sp. z o.o.) strata narastająca wynosiła około 3.000.000,00 zł; że pozwana zauważyła, iż księgowość nie była prowadzona rzetelnie, co miało miejsce we wrześniu 2010 r.; że dowiedziała się, iż komponenty, które były, są dedykowane do produktów (...) i nikt więcej ich nie kupi; że komponenty elektroniczne po jakimś czasie tracą swoje właściwości i stają się nieprzydatne. Ponadto, zeznaniom pozwanej we wskazanej części przeczy chociażby treść pisma wystosowanego przez pozwaną do powodowej spółki w dniu 10 marca 2011 r. (k.24), w którym pozwana zwróciła się do powoda z wnioskiem o rozłożenie zadłużenia z dwóch zaległych faktur VAT za miesiąc styczeń i luty 2011 r. na raty, z uwagi na „trudną sytuację ekonomiczno – finansową spółki (...)” .

Powód wywodził swoje roszczenie z przepisu art. 299 § 1 k.s.h., który zawiera domniemanie, że pozwany członek zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością ponosi zawinioną odpowiedzialność za szkodę powoda wynikającą z tego, że egzekucja przeciwko spółce okazała się bezskuteczna. Ciężar dowodu w tym zakresie przechodzi na pozwanego z chwilą wykazania przez powoda przesłanki prowadzenia bezskutecznej egzekucji przeciwko spółce.

Sąd I instancji stwierdził, że powód udowodnił istnienie wierzytelności dochodzonej pozwem, fakt jej powstania w okresie sprawowania przez pozwaną funkcji w zarządzie spółki (...) sp. z o.o. oraz bezskuteczność egzekucji prowadzonej przeciwko spółce, tzn. w tym wypadku brak możliwości zaspokojenia się przez powoda z majątku upadłej spółki, co wynikało wprost z treści ostatecznego planu podziału funduszów masy upadłości (...) sp. z o.o., który nie obejmował wierzytelności powodowej spółki.

Sąd Okręgowy nie podzielił zgłoszonego przez pozwaną zarzutu przedawnienia roszczenia. Prawidłowa była argumentacja strony powodowej, zgodnie z którą trzyletni termin przedawnienia roszczenia o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym, liczony od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i osobie obowiązanej do jej naprawienia (art. 442¹ § 1 k.c.) w okolicznościach niniejszej sprawy należy liczyć najwcześniej od dnia 13 marca 2019 r. (data powzięcia przez powoda informacji o treści ostatecznego planu podziału funduszów masy upadłości (...) sp. z o.o.), zaś najpóźniej od dnia 23 maja 2019 r. (data uprawomocnienia się postanowienia o zakończeniu postępowania upadłościowego w związku z wykonaniem ostatecznego planu podziału). W konsekwencji, nawet w razie przyjęcia pierwszej z powyższych dat, to jest 13 marca 2019 r., nie ulega jakiegokolwiek wątpliwości fakt, iż w dacie wytoczenia powództwa w przedmiotowej sprawie w dniu 8 listopada 2019 r., przedawnienie jeszcze nie upłynęło.

Jednocześnie, pozwana mimo spoczywającego na niej ciężaru dowodu zaistnienia przesłanek egzoneracyjnych, o których mowa w art. 299 § 2 k.s.h., ciężarowi temu sprostała. Pozwana nie zgłosiła wniosku o ogłoszenie upadłości. Sąd a quo przytoczył dyspozycję art. 21 ust. 1 – 3 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze (tj. Dz.U. z 2009 r., poz. 1361, dalej jako: p.u.n.) oraz art. 10 p.u.n. i art. 11 p.u.n., wskazując, że pozwana miała wiedzę o złej sytuacji finansowej spółki (...) sp. z o.o. najpóźniej już we wrześniu 2010 r., wiedziała, że działalność spółki przynosi straty oraz że dokumentacja księgowa spółki jest prowadzona nierzetelnie. Pozwana miała także świadomość tego, że spółka ma problemy z bieżącym regulowaniem zobowiązań finansowych. Mimo to, pozwana nie zgłosiła wniosku o ogłoszenie upadłości zarządzanej przez nią spółki. O złożeniu wniosku o ogłoszenie upadłości przez wierzyciela – Bank (...) S.A. pozwana, jak zeznała, dowiedziała się w styczniu 2011 r. Mimo to, pozwana kontynuowała zamawianie usług u powoda. W tym stanie rzeczy nie sposób zatem nie dopatrzeć się winy w zachowaniu pozwanej na gruncie jej odpowiedzialności z art. 299 k.s.h.

Brak było nadto jakiegokolwiek wątpliwości również co do tego, że w stosunku do (...) sp. z o.o. we właściwym czasie, to jest w okresie pełnienia przez pozwaną funkcji prezesa zarządu tej spółki, nie zostało wszczęte postępowanie układowe, ani że pozwana nie ponosi winy w niezłożeniu wniosku o ogłoszenie upadłości. Wniosek o ogłoszenie upadłości zgłosił wierzyciel – Bank (...) S.A. i nie było to właściwy czas punktu widzenia regulacji prawa upadłościowego i naprawczego,

albowiem podstawa do zgłoszenia tego wniosku w postaci stanu niewypłacalności spółki (...) sp. z o.o. zaistniała już w 2009 r.

W ocenie Sądu a quo pozwana nie wykazała ponadto, że pomimo niezgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości oraz nieszczęścia postępowania układowego wierzyciel (powód) nie poniósł szkody. Przeciwnie, wskutek zaniechania pozwanej w zakresie ciążącego na niej obowiązku złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości, jak też wskutek działań pozwanej polegających na zaciąganiu zobowiązań u powoda, powód poniósł szkodę. Stopień zaspokojenia powoda (stan majątku powoda) nie byłby bowiem identyczny w sytuacji zgłoszenia we właściwym czasie wniosku o ogłoszenie upadłości, ponieważ w sytuacji, w której powód wiedziałby o ogłoszeniu upadłości przez spółkę (...) sp. z o.o. (tzn. w sytuacji zgłoszenia wniosku o upadłość we właściwym czasie, a zatem jeszcze w 2009 r., a najpóźniej w sierpniu/wrześniu 2010 r., czyli po objęciu przez pozwaną funkcji prezesa zarządu (...) sp. z o.o. i przed zawarciem umowy o współpracy z powodem przez tę spółkę, a tym samym o złej sytuacji finansowej tej spółki, to niewątpliwym jest, że w ogóle nie świadczyłby usług na jej rzecz, nie zawierałby umowy o współpracy z tą spółką. Pozwana, mimo złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości przez wierzyciela – Bank (...) S.A. w grudniu 2010 r., w dalszym ciągu zlecała wykonanie usługi przez powoda w kolejnych miesiącach. Co więcej, w dniu 10 marca 2011 r. pozwana złożyła powodowi pisemne zapewnienie dotyczące spłaty zobowiązań względem powoda w ratach, mimo faktu złożenia rezygnacji z funkcji prezesa zarządu faktycznie przed tą datą, to jest w dniu 8 marca 2011 r.

Z przedstawionych względów Sąd Okręgowy na podstawie art. 299 § 1 k.s.h. orzekł jak w punkcie pierwszym formuły sentencji zaskarżonego wyroku.

O odsetkach ustawowych za opóźnienie Sąd orzekł na podstawie art. 481 § 1 k.c. zasądzając je od dnia wezwania pozwanej do zapłaty, to jest od 23 kwietnia 2020 r. (dzień następnny po dacie doręczenia pozwanej odpisu pozwu wraz z załącznikami) do dnia zapłaty.

W pozostałym zakresie, dotyczącej zasądzenia odsetek ustawowych za opóźnienie za okres sprzed powyższej daty, powództwo podlegało oddaleniu.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w związku z art. 99 k.p.c., w zw. z § 2 pkt 7 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 265).

Apelację od powyższego orzeczenia wniosła pozwana zaskarżając wyrok Sądu Okręgowego w części, to jest w zakresie punktu pierwszego i trzeciego. Skarżąca zarzuciła Sądowi:

1. naruszenie art. 299 k.s.h. polegające na uznaniu odpowiedzialności pozwanej za zobowiązania spółki (...) sp. z o.o., mimo iż zaszyły przesłanki egzoneracyjne;
2. naruszenie art. 299 k.s.h. polegające na błędnej wykładni poprzez uznanie, że członek zarządu odpowiada za zobowiązania spółki powstałe po złożeniu wniosku o ogłoszenie upadłości;
3. naruszenie art. 299 k.s.h. polegające na jego błędnej wykładni poprzez uznanie, że szkodą w rozumieniu tego przepisu jest samo powstanie wierzytelności powoda wobec spółki (...) na skutek spóźnionego zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości;
4. naruszenie art. 5 k.c. polegające na zaniechaniu przez Sąd zastosowania tego przepisu w sytuacji kiedy przepis ten należało zastosować, jako że powódka nadużywa swojego prawa;
5. naruszenie art. 442¹ § 1 k.c. polegające na błędnym zastosowaniu tj. nieuwzględnieniu zarzutu przedawnienia roszczenia powódki;
6. błąd w ustalenia faktycznych polegający na: uznaniu, że powódka dopiero w 2012 r. dowiedziała się o bezskuteczności egzekucji wobec pozwanej; uznaniu, że pozwana miała możliwość ustalenia, że zachodzą przesłanki

do ogłoszenia upadłości spółki i wiedziała o nich; uznaniu, że powódka poniosła szkodę na skutek opóźnionego zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości; uznaniu, że pozwana ponosi winę za niezłożenie wniosku o ogłoszenie upadłości; uznaniu, że wniosek o ogłoszenie upadłości nie został złożony w terminie;

7. naruszenie art. 227 k.p.c. w zw. z art. 235² pkt 4 k.p.c. polegające na pominięciu wniosku dowodowego z opinii biegłego na okoliczność braku szkody po stronie powódki;

8. art. 227 k.p.c. w zw. z art. 235² pkt 2 k.p.c. polegające na pominięciu dowodu z zeznań świadków;

9. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez uznanie za niewiarygodne zeznań pozwanej oraz pominięcie przez Sąd dokumentu postaci sprawozdania wprowadzającego syndyka z dnia 20 lipca 2011 r. i wniosków z niego płynących.

W oparciu o powyższe zarzuty skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda na swoją rzecz zwrotu kosztów postępowania za obie instancje.

Powód w odpowiedzi na apelację wniósł o oddalenie apelacji w całości oraz o zasądzenie na swoją rzecz kosztów postępowania odwoławczego.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja okazała się zasadna, co skutkowało zmianą zaskarżonego orzeczenia poprzez oddalenie powództwa w całości.

W pierwszej kolejności wskazania wymaga, że w orzecznictwie trafnie podkreśla się, że wynikający z art. 378 § 1 zdanie pierwsze k.p.c. obowiązek rozpoznania sprawy w granicach apelacji należy rozumieć jako bezwzględny zakaz wykraczania przez sąd drugiej instancji poza te granice i zarazem jako nakaz wzięcia pod uwagę i rozważenia wszystkich podniesionych w apelacji zarzutów i wniosków. W konsekwencji sąd drugiej instancji może - a jeżeli je dostrzeże, to powinien - naprawić stwierdzone w postępowaniu apelacyjnym naruszenia prawa materialnego przez sąd pierwszej instancji, niezależnie od tego, czy zostały wytknięte w apelacji, pod warunkiem, że mieszczą się w granicach zaskarżenia, co jest obowiązkiem niezależnym od rozważenia wszystkich podniesionych w apelacji zarzutów. Niemniej, z ustanowionego w art. 378 § 1 k.p.c. obowiązku rozpoznania sprawy w granicach apelacji nie wynika konieczność osobnego omówienia przez sąd w uzasadnieniu wyroku każdego argumentu podniesionego w apelacji. Za wystarczające należy uznać odniesienie się do sformułowanych w apelacji zarzutów i wniosków w sposób wskazujący na to, że zostały one przez sąd drugiej instancji w całości rozważone przed wydaniem orzeczenia (tak w: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 lutego 2021 r., sygn. akt I CSK 709/20, LEX nr 3120594; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 maja 2017 r., II UZ 15/17, LEX nr 2320360). Sąd rozpoznający sprawę jest obowiązany zamieścić w swoim uzasadnieniu wyłącznie takie elementy, które ze względu na treść apelacji i zakres rozpoznania są potrzebne do rozstrzygnięcia sprawy, nie ma więc obowiązku wyrażania szczegółowego stanowiska co do wszystkich poglądów prezentowanych przez strony, jeżeli nie mają one istotnego znaczenia dla tego rozstrzygnięcia (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 19 stycznia 2021 r., sygn. akt I ACa 505/19, LEX nr 3184013).

Sąd Apelacyjny uznał, na podstawie art. 387 § 2¹ pkt 1 k.p.c., że może przyjąć za własne ustalenia faktyczne Sądu I instancji w zakresie chronologii wydarzeń, bez konieczności ponownego ich przytaczania. Ustalenia te są ponadto wystarczające do dokonania oceny zasadności apelacji. Ponowne przytaczanie okoliczności faktycznych sprawy w pełnym zakresie było więc zbędne (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 sierpnia 2002 r. sygn. akt V CKN 348/00). Sąd Odwoławczy nie podzielił natomiast dokonanej przez Sąd I instancji oceny prawnej ustalonego stanu faktycznego.

Zgodnie z dyspozycją art. 299 § 1 k.s.h. obowiązującą w dacie urzędowania przez pozwaną na stanowisku Prezesa Zarządu (...) sp. z o.o., jeżeli egzekucja przeciwko spółce okaże się bezskuteczna, członkowie zarządu odpowiadają solidarnie za jej zobowiązania.

Przepis ten statuuje odpowiedzialność odszkodowawczą deliktową, opartą na zasadzie winy; wynika z niego domniemanie zarówno szkody wierzyciela w wysokości niewyegzekwowanego od spółki zobowiązania, jak i związku

przyczynowego między tą szkodą a niezłożeniem przez członka zarządu we właściwym czasie wniosku o ogłoszenie upadłości oraz zawinięcia zaniechania wykonania tego obowiązku (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2008 r., III CZP 72/08, OSNC 2009, nr. 3 poz. 36; uchwała Sądu Najwyższego z dnia 28 lutego 2008 r. III CZP 143/07, OSNC 2009, Nr 3, poz. 36; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 2019 r., III CZP 78/18, OSNC 2020/1/2, Lex 2612595). Odpowiedzialność tę mogą ponosić tylko osoby, które wykonywały swój mandat w okresie, w którym powinien zostać zgłoszony wniosek o ogłoszenie upadłości spółki (zob. wyroku Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 2010 r., V CSK 172/10, niepubl. I z dnia 15 czerwca 2011 r., V CSK 347/10, niepubl.).

Zgodnie z dyspozycją art. 299 § 2 k.s.h. członek zarządu może się uwolnić od odpowiedzialności jeżeli wykaze, że we właściwym czasie zgłoszono wniosek o ogłoszenie upadłości lub wszczęto postępowanie układowe, albo że niezgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości oraz niewszczęcie postępowania układowego nastąpiło nie z jego winy, albo że pomimo niezgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości oraz niewszczęcia postępowania układowego wierzyciel nie poniósł szkody.

W pierwszej kolejności podkreślenia wymaga, że powyższa norma przewiduje trzy sytuacje, których wykazanie przez członka zarządu spółki może uwolnić go od odpowiedzialności względem niezaspokojonego wierzyciela spółki.

Dla uzyskania tego rezultatu wystarczy wykazanie jednej z nich. Może to nastąpić, jeśli członek zarządu wykaze, że we właściwym czasie doszło do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości spółki albo wszczęto postępowanie układowe albo wykaze, że nawet jeśli do tego nie doszło, to nie ponosi on winy związanej z niezłożeniem takich żądań albo wykaze, że nawet jeśli nie doszło do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości spółki lub wszczęcia postępowania układowego, to wierzyciel nie poniósł z tego tytułu szkody.

Co istotne, członek zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością nie musi wykazać, że to on wystąpił z wnioskiem o ogłoszenie upadłości. Może powoływać się na zgłoszony we właściwym czasie wniosek innego członka, a nawet wierzyciela spółki. Wskazuje na to treść omawianego przepisu "doszło do złożenia wniosku", a zatem niekoniecznie przez pozwanego członka zarządu. W każdym jednak razie niezgłoszenie wniosku uzasadnia odpowiedzialność członka zarządu. Pogląd taki wyrażony został w doktrynie i jest aprobowany w orzecznictwie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2008 r. III CSK 364/07, niepubl., wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 marca 2010 r., III CSK 118/09, Lex 584748, wyrok S.A. W Warszawie z dnia 8 listopada 2019 r., VII AGa 1456/18, LEX nr 2788563). Przewidziana art. 299 § 1 k.s.h. odpowiedzialność członków zarządu obejmuje zobowiązania spółki istniejące w chwili powstania przesłanek do zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości, jak też zobowiązania powstałe dopiero po spełnieniu się tych przesłanek (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 25 listopada 2003 r. III CZP 75/03, OSNC 2005/1/3).

Podkreślić należy, że zgodnie z przytoczonym poglądem judykatury, wystąpienie chociażby jednej z przesłanek egzoneracyjnych wymienionych dyspozycją art. 299 § 2 k.s.h. zwalnia członka zarządu od odpowiedzialności odszkodowawczej przewidzianej w art. 299 § 1 k.s.h.

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy zauważyć należy, że jakkolwiek pozwana osobiście nie złożyła wniosku o ogłoszenie upadłości, jednakże stosowny wniosek został złożony przez uprawniony podmiot - wierzyciela (...) sp. z o.o. – Bank (...) w dniu 23 grudnia 2010 r. Jak wyżej wskazano, bezsprzecznie wniosek wierzyciela o ogłoszenie upadłości dłużnej spółki zastępuje wniosek członka zarządu tejże spółki. Odmienne stanowisko, wywodzące skuteczność wniosku złożonego jedynie przez członka zarządu, zmuszałoby każdego członka zarządu do składania własnego wniosku o ogłoszenie upadłości, mimo prowadzonego już postępowania w tym przedmiocie, który ro wymóg byłby nieracjonalny (tak również: K. Osajda, Niewypłacalność spółki z o.o. Odpowiedzialność członków zarządu wobec jej wierzycieli, Warszawa 2014, s. 369). Powyższe dowodzi, że wobec pozwanej zaszła przesłanka egzoneracyjna, co dowodzi słuszności wniesionej apelacji i stanowi podstawę zmiany zaskarżonego orzeczenia.

Konieczną do ustalenia pozostaje jednak okoliczność, czy wniosek o ogłoszenie upadłości wniesiony przez wierzyciela (...) sp. z o.o. został złożony we właściwym czasie. Uwolnienie członka zarządu z odpowiedzialności z art. 299 § 1 k.s.h.

następuje bowiem wówczas, gdy doszło do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości spółki przez uprawnioną osobę, ale również we właściwym terminie.

W judykaturze Sądu Najwyższego dominuje pogląd, że, chociaż określenie "właściwy czas" do zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości w rozumieniu art. 299 § 2 k.s.h. powinno być interpretowane z uwzględnieniem przepisów zawartych w prawie upadłościowym, to jednak nie można - dla celów jego wykładni - przenosić na grunt art. 299 § 2 k.s.h. wymagania, aby dochowany został termin określony w art. 21 ust. 1 p.u.n. (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 1997 r., III CKN 65/97, OSNC 1997, Nr 11, poz. 181, z dnia 23 czerwca 2004 r., V CK 539/03, nie publ., z dnia 19 stycznia 2011 r., V CSK 211/10, nie publ., z dnia 15 maja 2014 r., II CSK 480/13, nie publ.). Właściwy czas w rozumieniu art. 299 § 2 k.s.h. oznacza w związku z tym taki moment, w którym wprawdzie wszystkich wierzycieli nie da się już zaspokoić, ale istnieje jeszcze majątek spółki pozwalający na co najmniej częściowe zaspokojenie jej wierzycieli w postępowaniu upadłościowym (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 11 października 2000 r., III CKN 252/00, nie publ., z dnia 27 października 2004 r., IV CK 148/04, nie publ., z dnia 15 maja 2014 r., II CSK 480/13, nie publ., z dnia 25 września 2014 r., II CSK 790/13, nie publ.; z dnia 15 marca 2018 r., III CSK 398/16, Lex 2490898).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy wskazać należy, że zwłaszcza z akt postępowania upadłościowego Sądu Rejonowego w Toruniu o sygn. V GUp 2/11 bezspornie wynika, że majątek (...) sp. z o.o. pozwalał na zaspokojenie części zobowiązań spółki, zaspakajając tym samym część wierzycieli. Teza ta znajduje potwierdzenie w treści uzasadnienia postanowienia z dnia 20 czerwca 2011 r. Sądu Rejonowego w Toruniu ogłaszającego upadłość (...) sp. z o.o. obejmującą likwidację jej majątku, gdzie Sąd wskazał, że ogółem wartość majątku spółki opiewa na ok. 31.277.437,00 zł co należy powiększyć o okresowe dochody z tytułu czynszu w kwocie 30.000 zł miesięcznie. Zaś po pomniejszeniu o część zabezpieczoną rzeczowo wolny od obciążeń pozostaje majątek o wartości 6.570.831 zł plus stały dochód w kwocie 30.000 zł miesięcznie (k. 188-194 akt V GU 38/10). Ponadto, ostateczny plan podziału funduszy masy upadłości sporządzony przez syndyka również wskazuje na częściowe zaspokojenie wierzycieli (k. 2674 akt V GUp 2/11).

Wskazać również należy na okoliczność daty objęcia przez pozwaną urzędowania na stanowisku prezesa zarządu (...) sp. z o.o. oraz okoliczności temu towarzyszących.

Pozwana objęła stanowisko dnia 8 września 2010 r. (wg oświadczenia pozwanej – 19 sierpnia 2010 r.). Pozwana nie była w żaden sposób związana z (...) sp. z o.o. w okresie poprzedzającym objęcie stanowiska członka zarządu, a zatem nie miała podstaw do posiadania wiedzy o sytuacji finansowej spółki przed objęciem stanowiska. Nadto jedną z pierwszych czynności podjętych przez pozwaną było poszukiwanie pracowników działu księgowego w związku z zauważonymi przez nią nieprawidłowościami.

Powyższe znajduje potwierdzenie w chociażby w pierwszym piśmie kuratora ustanowionego przez Sąd Rejonowy w Toruniu dla dłużnika (...) sp. z o.o. stanowiącym sprawozdanie z podjętych czynności i ustaleń w przedmiocie przesłanek ogłoszenia upadłości, stanu majątku dłużnika i jego zabezpieczeń oraz zobowiązań. Jakkolwiek kurator sporządził opis majątku (...) sp. z o.o. nie wskazując na napotkanie jakichkolwiek trudności w tym zakresie, tak w przypadku opisu zobowiązań spółki kurator wskazał, iż „z uwagi na znaczny nieład w dokumentacji finansowo – księgowej spółki i przede wszystkim podejrzenie fałszowania dokumentacji przez byłą zarząd spółki (przed objęciem funkcji przez Panią B. J.) nie został sporządzony bilans za rok 2010 oraz 2009. W tym ostatnim przypadku biegły rewident odstąpił nawet od badania ksiąg.” (k. 140 – 149 akt postępowania upadłościowego V GU 38/10).

Powyższe w ocenie Sądu Odwoławczego jednoznacznie świadczy o bezzasadności przyjętego przez Sąd Okręgowy stanowiska, jakoby pozwana powzięła wiedzę o konieczności wystąpienia z wnioskiem o ogłoszenie upadłości spółki już we wrześniu 2010 r. Zdecydowanie poza czymkolwiek możliwościami pozostawało uporządkowanie wszystkich dokumentów finansowych spółki, zawierających uchybienia i nieprawidłowości sięgające kilka lat wstecz, już w momencie obejmowania stanowiska lub w pierwszym miesiącu urzędowania. Prezentowane w tym przedmiocie stanowisko Sądu Okręgowego pozostaje w sprzeczności z doświadczeniem życiowym oraz logicznym rozumowaniem,

szczególnie biorąc pod uwagę tok postępowania upadłościowego, gdzie profesjonalne podmioty odmawiały badania ksiąg.

Nadto zważyć należy, że po złożeniu wniosku o ogłoszenie upadłości (...) sp. z o.o. w grudniu 2010 r. pozwana przystąpiła do rozmów ugodowych z wnioskodawcą, na co wnioskodawca przystał, wyraził wolę ugodowego zakończenia sporu – o czym świadczy pismo Banku z dnia 24 marca 2011 r. (k. 92 akt V GU 38/10).

Pozwana nie miała przy tym wiedzy o okoliczności złożenia przez wierzyciela (...) sp. z o.o. wniosku o ogłoszenie upadłości tejże spółki – dowiedziała się o tym dopiero w chwili doręczenia przez Sąd Rejonowy odpisu wniosku, tj. dnia 22 lutego 2011 r. – co wynika ze zwrotnego potwierdzenia odbioru (k. 81 akt V GU 38/10). Twierdzenia Sądu Okręgowego, jakoby pozwana wiedząc o toczącym się postępowaniu upadłościowym w dalszym ciągu zamawiała usługi u strony powodowej w styczniu 2011 r. pozostają zatem w sprzeczności z zebrany w sprawie materiałem dowodowym. Okoliczność wytoczonego postępowania upadłościowego była dla pozwanej zaskoczeniem.

Powyższe okoliczności, tj. fakt posiadania przez (...) sp. z o.o. na dzień 23 grudnia 2010 r. funduszy pozwalających na częściowe zaspokojenie wierzycieli; prowadzenie przez Sąd Rejonowy w Toruniu postępowania upadłościowego wobec posiadanych przez dłużnika środków; daty objęcia przez pozwaną urzędu; sytuacji księgowości spółki; braku wiedzy pozwanej o wystąpieniu przez wierzyciela z wnioskiem o ogłoszenie upadłości; braku wiedzy o toczącym się postępowaniu w momencie zamawiania usług u strony powodowej w miesiącach styczeń i luty 2011 r. – świadczą jednoznacznie o złożeniu wniosku o ogłoszenie upadłości (...) sp. z o.o. we właściwym czasie.

Za nietrafny natomiast należało uznać zarzut apelującej co do przedawnienia podniesiony przez pozwaną. W tym zakresie Sąd Apelacyjny w pełni podziela stanowisko wyrażone przez Sąd Okręgowy, że trzyletni termin przedawnienia roszczenia o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym, liczony od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i osobie obowiązanej do jej naprawienia rozpoczął swój bieg w dniu uprawomocnienia się postanowienia kończącego postępowanie upadłościowe, ostatecznie przesądzające w jakim zakresie nastąpiło zaspokojenie wierzycieli, to jest od dnia 23 maja 2019 r. – powód zaś termin ten zachował.

Z przyczyn przedstawionych powyżej, poprzedzających akapitach, wyrok Sądu Okręgowego nie mógł się ostać i podlegał zmianie na mocy art. 386 § 1 k.p.c. poprzez oddalenie powództwa w całości i obciążenie strony powodowej kosztami postępowania pierwszoinstancyjnego na mocy art. 98 § 1 k.p.c. O kosztach instancji odwoławczej Sąd Apelacyjny orzekł na mocy art. 98 § 1 k.p.c. w związku z art. 99 k.p.c. i art. 108 § 1 k.p.c. w oraz § 2 ust. 7 w związku z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. 2018 poz. 265) z uwzględnieniem, że w pierwszej instancji nie prowadził sprawy ten sam pełnomocnik. O nieuiszczonych kosztach sądowych w postaci opłaty od apelacji Sąd orzekł na mocy art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

Małgorzata Zwierzyńska